

Prano Domšaičio galerijoje – nauja paroda „Vaclovas Ratas. Anapus pusiaujo“

LNDM Prano Domšaičio dailės galerijoje spalio 28 d., ketvirtadienį, 17.30 val. atidaromoje parodoje „Vaclovas Ratas. Anapus pusiaujo“ (kuratorės dr. Tojana Račiūnaitė ir R. Urbonienė) pristatomi reikšmingiausi V. Rato kūriniai iš LNDM rinkinių.

Vaclovo Rataiskio-Rato (1910–1973) gyvenimo ir kūrybos kelias driekiasi per kelis žemynus: nuo Europos iki Australijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų, visur palikdamas ryškų pėdsaką, o ypač – anapus pusiaujo. Dailininkas atvyko į Australiją, jau būdamas patyręs ir savo stilių suformavęs grafikas. Apie 1957-uosius, priėmęs Australijos pilietybę, jis pakeitė pavardę į trumpesnę formą „Ratas“, kurią jau ir anksčiau vartojo kaip kūrybinį pseudonimą.



V. Ratas (1910–1973). Visatos fragmentas. II. 1966. LNDM

Rato talentą formavo lietuviškoji grafikos mokykla. Kartu su Viktoru Petravičiumi, Pauliumi Augiu-Augustinavičiumi ir Telesforu Valiumi, anot Kazio Bradūno, V. Ratas priklausė „didžiajam ketvertukui“ – keturių reikšmingiausių tarpukario Lietuvos grafikų grupei. Visi jie – tos pačios Kauno meno mokyklos ir profesoriaus Adomo Galdiko grafikos studijos auklėtiniai, kūrę lietuvių grafikos pagrindus tarpukariu. V. Rato individualus stilius radikaliai keitėsi emigracijoje, jį veikė Europos dailės modernizmo srovės, ypač – kitoniška mitinių tikėjimų persmelkta Australijos gamta ir gyvūnija, aborigenų meno tradiciniai motyvai.

Rato kūrinių parodą surengti paskatino Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje vykdomi Lietuvos diasporos dailės tyrimai ir dosnios Australijoje gyvenusio menininko šeimos dovanos mūsų muziejui: 1975 m. didelį kūrinių pluoštą padovanojo menininko našlė Regina Ratienė, o 1998 m. ir 2018 m. dailininko duktė Ramona Ratas-Zakarevičius reikšmingai papildė kolekciją retais, vienetiniais menininko kūriniais ir jo asmeninio archyvo dokumentais.

Parodą sudaro trys stambios teminės dalys, skirstomos į smulkesnius segmentus. Pirmoje dalyje – „Rūsti pasaka“ lietuviškojo ir vokiškojo (emigracijos) laikotarpių V. Rato kūryba atskleidžiama per du svarbiausius, didžiausią tarptautinį

pripažinimą pelniusius literatūros kūrinius apipavidalinusius ciklus: „Jūratė ir Kastytis“ ir „Dvylika brolių“. Antra dalis „Mito nuojauta“ aprėpia skirtingos technikos ir stilistinės raiškos atspaudus, dailininko sukurtus gyvenant anapus pusiaujo, daugiausia Perte ir Sidnėjuje. Parodoje jie sugrupuoti akcentuojant dažniausiai aptinkamus ar įstabiausius, įsimintiniausius motyvus egzotiška Australijos gamta ir aborigenų kultūra susižavėjusio dailininko kūryboje. „Mito nuojauta“ jungia keturias potemes: „Kelionė laivu“, „Mimi dvasios ir jų palydovai“, „Paukščiai ir jų horizontai“, „Apie jautį ir kitus gyvūnus“. Trečią parodos dalį „Taškas, linija, dėmė“ sudaro du segmentai, vienas jų metaforiškai įvardytas „Augalų laikas“, o kitam suteiktas vieno paskutinių V. Rato kurtų ciklų pavadinimas „Visatos fragmentai“. Ši parodos dalis kviečia įsižiūrėti į dailininko gebėjimą dirbti su skirtingomis grafikos technikomis, ieškoti naujų temų ir motyvų, o pristatomi kūriniai patvirtina V. Rato vėlyvosios kūrybos polinkį tolti nuo pažinių tikrovės vaizdų prie abstrakcijomis virstančių jų fragmentų, siekiant perteikti ne tik sunkiai nusakomas būsenas, bet ir ore tvyrančias atmosferas, pulsuojančias begalybės formas.



V. Ratas.(1910–1973). Paukštis. 1972. LNDM

Parodą lydi ir papildo naujai parengta publikacija – dailėtyrininkės R. Urbonienės sudarytas Vaclovo Rato kūrybai skirtas leidinys, išsamiai supažindinantis su jo gyvenimo ir kūrybinės biografijos faktais, nušviečiantis plačią iškilaus menininko kūrybos retrospektyvą.

Paroda veiks iki 2022 m. sausio 23 d.

Parodos kuratorės: Dr. Tojana Račiūnaitė, Regina Urbonienė.

Parodos dailininkas architektas Tomas Valentinaitis.

Projektą finansuoja Lietuvos kultūros taryba.

Informacinis rėmėjas – Pasaulio Lietuvių Bendruomenė.

Rėmėjas – Australijos lietuvių bendruomenė.